

ผญา (ปรัชญา) คำสอน

นำเสนอเมื่อ : 26 พ.ย. 2552

ผญา (ปรัชญา) คำสอน

- คั้นได้กินลาบชั้นอย่าลืมหาแจ่วแพ้วผัก ได้กินพุงเงินพาคำอย่าลืมหากระเบียนฮ้าง
 - คั้นเจ้าได้อยู่ออดฟ้าผาสาทประดับมุข อย่าได้ลืมหาเยียมทุกขผู้ชื้อควายคองกลา
 - คั้นเจ้าได้ชื้อซางกั้งฮ่อมเป็นพระยา อย่าได้ลืมหาคนทุกขผู้ชื้อควายคองกลา
 - คั้นเจ้าได้ชื้อซางกั้งฮ่อมสัปทน อย่าได้ลืมหาคนจนผู้หน้าตื้นซาง
ถ้าได้ดิบได้ดีหรือได้เป็นใหญ่แล้วก็อย่าได้ลืมหาคนรอบข้าง
แพ้วผัก = ผักขางรื้อ, พุงเงินพาคำ = ภาชนะเงิน, ทองคำ
กระเบียนฮ้าง = กระจงผู่, กั้งฮ่อม =
กางรม, สัปทน = รมผาสีแดง เป็นเครื่องยศของขุนนาง
 - เกลี้ยงแต่นอกทางไหนเป็นหมากเตื่อ หวานนอกเหนือในส้มตั้งหมากนาว
 - เกลี้ยงปากทางไหนทางไหนเป็นปลาแดก เกลี้ยงปากบั้งซังขอปากกะทอ
 - เกลี้ยงฮอดใบ ไสฮอดลูก เกลี้ยงฮอดเขาปลุก เกลี้ยงฮอดเขาปิดลาน
 - กาบมัททวนาสมูทรวงกะบะว่า กาบมัททวนากะตามถอนซางกา
 - กินแกงแซ่คางกะแจปากปลิ้น กินกะทางคางกระดางปากบเป็นชั้นบ่อ
-
- เก้าสิฆ่าสิบสิฆ่าให้เอาแก่นคะยุงตี อย่าได้เอาบาลีต้อยตีต่างพอน
จะฆ่าให้ตายก็ฟาดด้วยไม้เนื้อแข็ง อย่าตีด้วยความรู้เลย
 - เก้าสิฆ่าสิบสิฆ่าให้เอาแก่นคะยุงตี มาซางเอาหัวใจตีเน่าหมมในเนื้อ
ตายกะบตายแพ้วพทรวงวิบาก อย่ากกะกินบได้คาแค้นคั่งทวง **ขอให้หาหมอสั่งทำขวัญให้แน่**
จึงสิหายพยาธิฮายคายสองบให้เสีย จะฆ่าให้ตายก็ฟาดด้วยไม้เนื้อแข็ง
อย่าตีด้วยความรักความสงสารเลย
 - ใจประสงค์สร้าง กลางดงกะว่าทาง ใจซู้คร้าน กลางบ้านกะว่าดง **ถ้าใจสู้ (ขยัน)**
อยู่กลางป่าดงก็เหมือนกลางทุ่ง ถ้าเกียจคร้านแม้อยู่กลางหมู่บ้านก็เหมือนในกลางป่า **ท่ง = ทุ่ง, ทุ่งนา**
 - ใจบโสดาด้วยเว้าแมนกะเป็นผิด ใจบโสดาตอมเว้าตีกะเป็นฮ้าย
แมนไม่สบอารมณ์แล้วจะพูดอย่างไรก็ไม่มีความถูกใจได้ **โสดา = ยินดี, พอใจ, เว้าแมน = พูดถูกต้อง**
(ด้วยเหตุและผล), เว้าตี = พูดด้วยดี, ฮ้าย = ร้าย
 - ติเจ็บแล้วแสนสือออยกะปานดา แมนวาเว้าจอยจอยกะปานไม้แตกตา
เมื่อถูกตีเจ็บแล้วจะปลอบประโลมปานใดก็ไม่หายเจ็บ **ออย = ปลอบ, เว้าจอยจอย =**
พูดจอละด้วยคำหวาน, แตกตา = ทิมตา
 - อยาสูลีเสียถิม พงษัพันธ์พี่น้องเกา อยาสูลีเผ่าเชื้อ ไปย่องผู้อื่นดี
อย่าได้ลืมหาญาติพี่น้องของตัวเอง ไปยกย่องผู้อื่นดีกว่า **สูลีเสียถิม = ลืมเลือนไม่นึกถึง, สูลี =**
ทอดทิ้ง, ย่อง = ยกย่อง
 - เชื้อชาติแอง เข็มสนาบกันเอง ปุสออนปุให้ยงตรง ห่อนฤสิทำได้
ตัวอย่างที่เลวหรือจะทำให้ผู้อื่นทำได้ **แอง = แรง, ยาง = เติบ**
 - หมึงฮูปฮ้าย ครองวัตรพางาม ซายฮูปทราม วิชาพางุง **หมึงแม่รูปซัว แต่จริยวัตรทำแห่งดงามได้**
ซายแม่รูปทราม วิชาติดตัวก็สงให้เจริญรุ่งเรืองได้ **ฮูปฮ้าย = รูปไม่งาม, ครองวัตร = จริยวัตร,**

การกระทำ, อุปสรรค = รูปชั่วตัวดำ, สูง = เจริญรุ่งเรือง

- ความตายนี้แขวนคอทุกบาดยาง ไม้ก็แขวนอonton เสมอตามดั่งเดียว **ความตาย**
ติดตามเหมือนเงาตามตัว ไม่มีผู้ใดหลุดพ้น บาดยาง = ทุกย่างก้าว, ไม้ = ใคร, อonton = คอน,
แขวน (สิ่งของขนาดเล็ก)
- ไปหาพระให้เอาของไปถวาย ไปหานายให้เอาของไปต้อน ต้อน = ต้อนรับ
- เดินทางบอสุดเสน อยาถอยหลังให้เขาเหยียบ ตายขอให้ตายหน้าพุนเขาสิเอ็นหาหาญ
หนักสุดองสูไม่ถอยให้ตายอย่างวีรบุรุษ บอสุดเสน = ไม่ถึงที่หมายปลายทาง, สิเอ็น = เรียก, หาญ
= กล้าหาญ
- คนผู้มีควมฐู ชูชีเอ็ดบแหม่น ความฐูมีทอแ่นฟ้า เป็นบ้ำทอแ่นดิน
มีความรู้ท่วมหัวแต่เอาตัวไม่รอด ความฐู = ความรู้, ชูชีเอ็ดบแหม่น = ทำไม่ถูกต้อง, ทอ = เท้า
- ให้เจ้าคอยเพียรสร้าง เสมอแต่นแบ่งช่อ ให้สร้างก่อสิบไว้ เสมอเผ็งสิบยัง
ให้ยั้นสร้างตัวเหมือนผิ้งสร้างรัง แแต่น = แผลงคล้ายผิ้ง, แบ่งช่อ = สร้างรัง (ช่อ), เผ็ง = ผิ้ง,
สิบยัง = สร้างรัง
- การงานนี้ อุปสรรคแสนหมุ่ เกิดเป็นคนตองสู อยาถอยร่นหลีกหนี
เกิดเป็นคนตองหนักเอาเบาสู
- บุญ บุญนี้บแหม่นของแบ่งใด บั้นแจกกันแหล่ว บอหอนแญกออกได้ คือไม้ผากกลาง **บุญ ผู้ใดสร้างผู้นั้นได้รับ**
คือจิงเฮากินขาว เฮากินเฮาอิม บแหม่นไปอิมทอง เขาพุนผบกิน บแหม่น = ไม่ใช่, บหอน =
ไม่สามารถแบ่งปันได้เหมือนสิ่งของ เหมือนชาวผู้ใดกินผู้หนึ่งอิม
ไม่สามารถ, พุน = โน่น
- ใผผู้เขียนฮ่าสู วิชาปราชญ์ทางใด ก็ให้มีใจจด เผ็งวิชาที่ตองสู
เรียนรูให้เชี่ยวชาญเป็นวิชาเลี้ยงตัว ใผ = ผู้ใด, เขียนฮ่าสู = เรียนรู้, เผ็ง = ฟัง, สู = รู้
- ขอให้ออดสาสู เพียรไปให้ถักป่อง คุณอาจารย์ยกใส่เกล้า คณิงไว้อยาสิลิม
อดทนสูในสิ่งที่ถูกตอง ยกของคณาจารย์ อดสาสู = อดทนสู, ถักป่อง = ถูทาง, คณิง = คณิง
- ให้เจ้าเอาควมฐู หากินในทางชอบ ความฐูมีอยู่แล้ว กินได้ชั่วชีวัง
มีความรู้อยู่กับตัวหากินอย่างสุจริตได้ชั่วชีวิต ความฐู = ความรู้, ชั่วชีวัง = ชั่วชีวิต
- คันว่าไต่ดีแล้ว อยาลิมคุณพอแม เผินหากเลี้ยงแต่นอย ถนอมให้ใหญ่สูง
ไต่ดีแล้วอยาลิมบุพการี คันว่า = ถา, เผิน = ทาน
- ตกกะเทินว่าไต่เขียนแล้ว สิเขียนเหมิตสูของ เขียนให้เผินไต่ยอง เหมิตถ้วนคूसุ่นแหว
มีโอกาสไต่เรียนแล้วตองเรียนให้รูจริงทุกอยาง ตกกะเทิน = ถูล้ำตัว, เขียน = เรียน,
เหมิตสูของ = หมุดทุกดาน, ยอง = ยกยอง, เหมิตถ้วนคूसุ่นแหว = หมุดทุกดาน
- ตกกะเทินว่าไต่สู บถอยหลังให้เขาว่า หนักแต่มือสิกาเวไปหนา บถอย
เมื่อไต่สูแล้วไม่มีถอยให้ใครตูกได้
- ฝนตกยังสูเอื่อน นอนกลางคินยังสูตั้น ความทุกขยังสูตอง มีขั้นเมื่อลุน **ฝนตกยังซาไต่**
นอนหลับยังรูตั้น ความทุกขก็มีโอกาสกลายเป็นสุขในวันขางหนา (ถาพยายาม) เอื่อน = หยุต
(ฝนซา), เตอง = กระเตอง, ลุน = วันขางหนา
- คำสอนพอแมนี้หนักเกิงธรณี ผู้ไต่ยาเยงนบหากสิดีเมื่อหน้า
ผู้ไต่เคารพคำสั่งสอนพอแมจะเจริญกาเวหนา เกิง = ก้ำกึ่ง, ยาเยง = ยาเกรง, สิดี = เจริญ,
เมื่อหน้า = ภาวหน้า
- ยามยังนอยให้หมั้นสูเขียนคุณ บุญเขามีสิยศสูงเพียงฟ้า
- ไต่ขั้นเอื่อแล้ว อยาลิมแพบองไมใผ ไต่เป็นใหญ่แล้ว อยาลิมข้าผู้พลอย
- ซาติที่เงินค้ำแกว ม้นบแหม่นของใผ ผู้ไต่มีใจเพียร หากสิหลงหลอนพอ
- ใผผู้มัวเมาคราน การงานตองตอ บมีวันสิพบพอ เงินล่านคาแพง
- ชื่อวาโลกียกาเวเมืองคนม้นบเทียง ม้นหากเจียงชอยงอยคือคอยตลิ่งของ
ลางเทื่อแหวเด็กนอยสอนคนหัวตอน ลางเทื่อลูกไพเราะบานสอนทาวพอพญา ก็มี
โลกนี้ไม่เที่ยงหนอ วันนีลุกหลานอาจสอนพอแม พอเมืองยังตองเชื่อชาวบ้าน
- ชื่อวาแหวเด็กนอย ตากอความคิดหมอ ไต่กอขอชอหลอ ความเว้าผัดอยูดาว
- เด็กนอยมีความฐูสองสามความม้นบเกอง ผู้ใหญ่สูตงลางก็อ้าไวบคอยไซ **ความฐูมีเพียงน้อยนิด**
อย่าหยิ่งผยองอวดรู

- ชื่อว่าแหวนความเว้าของคนมันเกินง่าย ได้ทั้งหญิงและคู่ว่าความเว้าบ่อยู่ความ
เขายังเขาก็ย่อง เขายังเขาก็ว่า คือตั้งบักเคาเมา หมาเดมาหาแต่เขา คั้นเฮ่าทำดีแล้ว
เขายังก็ตามซาง คั้นเฮ่าเฮ็ดแมนแล้ว หยั้นหยอกก็ซางเขา เขาสีพากันทวง ทั้งเมืองก็บ่เงียง
เขาสิตีทั้งคาย ขายหน้าก็บ่อาย
- ขุดดินตันประสงคหาแต่บอนกิว แหวนสิ่วไม้ประสงคไ้แต่บ่อนบา